

трансформувати власну живописну систему свідчать про те, що закордонний досвід розкріпостив його і новітні тенденції зарубіжного мистецтва тим чи іншим чином втілювались в його творах.

Список використаних джерел:

1. Асеева Н.Ю. Украинское искусство и европейские художественные центры: конец XIX – начало XX века / Н.Ю.Асеева – К.: Наукова думка, 1989. – 200 с.: илл.
2. Міляєва Л.С. З архіву Володимира Донатовича Орловського / Л.С. Міляєва // Студії мистецтвознавчі. – К., 2006. – № 1. – С. 108-130.
3. Федоров-Давыдов А. А. Русский пейзаж XVIII – начала XX века / А. А. Федоров-Давыдов – М.: Советский художник, 1986. – 304 с.: илл.
4. Володимир Орловський. Микола Пимоненко: Альбом / Авт. О. Б. Жбанкова. – Хмельницький : Галерея, 2006. – 192 с.: іл.

Ширяєв Т.В.

старший викладач,

Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ ГОТЕЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА КИЄВА У 30-Х РОКАХ ХХ СТОЛІТТЯ

Київське готельне господарство зустріло 30-ті роки ХХ ст., м'яко кажучи не в найкращому стані. Майже зруйнована вся готельна інфраструктура, що дісталася Києву з дореволюційних часів, повне обмеження в фінансуванні експлуатаційних витрат та капіталовкладень на нове будівництво, зменшення потоку туристів та нецільове використання наявних київських готелів. Всі ці фактори досить негативно вплинули на формування готельного господарства міста в нових геополітичних реаліях, а процес стагнації затягнувся на довгі п'ятнадцять років (1917–1931 рр.).

Однак, не зважаючи на загальний не досить оптимістичний стан речей, починаючи з 1932 року, ситуація починає змінюватися. Головним чином це відбулося завдяки суттєвому збільшенню державних асигнувань у готельне господарство Києва. Так, тільки за перші два роки (1932–1933) у відновлення київських готелів було вкладено 1280000 крб., що у три рази більше ніж за 1928–1932 роки разом узяті. На 1934 рік було заплановано виділити ще близько 600 000 крб. на капітальний ремонт та вдосконалення п'яти готелів [1].

Ще одним каталізатором поступового розвитку готельного господарства стало відчутне збільшення потоку командировочних працівників, та іноземних туристів, особливо коли туристичну організацію «Інтурист» було визнано на міжнародному рівні та підписані нові угоди з найбільшими світовими туристичними фірмами («American Express», «*Thomas Cook*», «Середньо-європейське бюро подорожей» та інші, всього 70 угод). Пік інтенсивності відвідування іноземцями СРСР припадає на 1934–1937 роки, коли їхній загальний обсяг становив 70 000 осіб (35000 тільки за 1934 рік), а Київ посів третє місце після Москви та Ленінграда, щодо «пропущених» через місто іноземних туристів [2].

Такі суттєві зміни в кількості подорожуючих, відразу виявили головну проблему прийому приїжджих – брак у Києві сучасних, комфортабельних готелів. На 1931 рік у місті їх було 9: 5 – Готельного тресту («Континенталь», «Марсель», «Палас», «Нова Росія» та «Червоний Київ»), готель у Лаврському заповіднику (один з корпусів старої лаврської странноприймальні), готель «Укртуре» (біля вокзалу) та 2 сельбудинки на 188 кімнат [3]. З цих дев'яти готелів тільки один міг приймати поважну публіку та іноземців – «Континенталь», який вже декілька років був зданий в оренду «Інтуристові».

Цього виявилось замало, тому для розташування такої кількості приїжджих з міського фонду загального користування було передано в орендне утримання «Інтуристові», ще два заклади: «Червоний Київ» (колишній готель «Прага») та «Бристоль».

Суттєве збільшення потоку іноземних туристів та поліпшення фінансування для ремонту старих і проектування нових готелів, дали поштовх до побудови нової стратегії розвитку готельного господарства Києва до 1940 року.

Конкретніших рис ця стратегія набуває у 1935 році, коли готельний трест прорахував збільшення наявної кількості номерів у київських готелях до позначки – 3000. Для здійснення такого амбітного проекту трест підготував план-розвиток готельного господарства Києва на три роки (1935–1937), який містив три складових пункти:

- капітальна реконструкція існуючих готелів;
- введення в експлуатацію дореволюційних готелів;
- проектування та будівництво нових готелів.

Капітальна реконструкція існуючих готелів. Першим і дуже важливим кроком у цьому напрямку стала виконана у 1933 році відомим українським архітектором П. Ф. Альошиним реконструкція готелю «Континенталь». Це був перший випадок в історії післяреволюційного Києва, коли готель не лише був косметично відремонтований, а майже повністю змінив свою внутрішню структуру. Планування номерів, деяких громадських приміщень першого і напівпідвального поверхів та повністю все устаткування готелю, зазнали кардинальних змін. «Недоторканими» залишилися тільки фасади, загальна поверховість та деякі громадські приміщення (вестибюль, сходи, ресторан, кабінети тощо).

Наприкінці 1938 року всі шість готелів тресту потребували капітального ремонту. У них в основному планувалося змінити все сантехнічне обладнання, відремонтувати ліфти, системи опалення та вентиляції. Першими в цій черзі значилися: «Палас», «Червоний Київ», «ІІІ Інтернаціонал» та «Червоний шлях», адже саме вони потребували чималих капіталовкладень.

Можна впевнено стверджувати, що на початок 1940 року жоден з вищеназваних готелів (окрім готелю «Континенталь»), не було відремонтовано повністю, відповідно до означених планів, що істотно обмежувало місто у наявності комфортних номерів та належному обслуговуванні приїжджих.

Введення в експлуатацію дореволюційних готелів. У Києві залишилося чимало будівель колишніх готелів, які після революції були віддані під заселення різним установам та приватним пожильцям. Тому київський готельний трест запропонував повернути до загальної експлуатації тимчасово вилучені для потреб центральних організацій три колишніх готелі, а також поновити та відремонтувати ще декілька.

У списку найбільш пристосованих для такої реорганізації (на початку 1932 року) вважалися: «Гранд-Готель», «Савой-Готель», «Ермітаж», «Імперіал» та «Франсуа». Цегляні багатоповерхові будинки – з ліфтами, коридорною системою планування житлових поверхів, приміщеннями, де раніше були ресторани та необхідні господарські і підсобні приміщення – всі вони розташовувались на головних транспортних магістралях Києва.

За орієнтовними підрахунками готельного тресту, на відновлення та повну реконструкцію цих готелів необхідно було витратити близько 1,5 млн. крб., що дало змогу додатково долучити до загальної кількості готельних місць Києва ще 350 номерів [1].

Серед них окреме місце посідав «Гранд-Готель», один з найкомфортабельніших готелів дореволюційного Києва. У 1936 році його було передано на баланс «Інтуристові» для прийому радянських високопосадовців та іноземних туристів і делегацій. Всього на масштабні перетворення (надбудова двох поверхів, збільшення місткості до 145 номерів та повне внутрішнє перепланування) було витрачено 2500000 крб.

Проектування нових готелів. У середині 30-х років Київ зіткнувся з проблемою недостатньої кількості готелів, які б мали відповідний рівень комфорту для прийому поважної публіки. Капітально відремонтованих готелів, таких як «Континенталь» та «Гранд-Готель» вже було замало для зростаючого потоку туристів, тому, починаючи з 1934 року, місцевою владою було поставлено завдання перед архітекторами – запроектувати за п'ять років (1934–1939 рр.) у Києві декілька нових, комфортабельних готелів на 500 номерів у різних районах міста:

На 1934 рік – було запропоновано проектування двох готелів. Першого – на бул. Шевченка (Бібіковський бул.), навпроти вул. Комінтерна (вул. Безаківська), на місці, де зараз знаходиться готель «Експрес» (арх. В. Б. Жежерін, 1978–1985 рр.). Другого – в районі нового урядового центру, на початку вул. Короленка (вул. Володимирська) чи по вул. Жертв Революції (вул. Трьохсвятительська) біля знесеного Михайлівського Золотоверхого монастиря.

У 1937 році – повинен був постати ще один готель на вулиці Січневого повстання (вул. Микільська), на місці сучасної площі Слави, біля готелю «Салют» (арх. А. М. Мілецький, 1982–1984).

1938 рік – проект-реконструкція Присутствених місць під готель на 500 місць (архітектори В. Г. Заболотний, Г. О. Миронович, Н. Б. Чмутіна, Г. І. Граужіс та В. М. Беляков).

У 1939 році – оголошено всесоюзний конкурс на готель на Урядовій площі, навпроти будинку урядових установ, на місці, де зараз знаходиться готель «Hyatt Regency» (арх. Я. Я. Віг, 2007).

1940 рік – готель напроти будинку урядових установ (архітектори – Г. О. Благодатний, А. В. Добровольський, О. М. Смик, М. В. Холостенко та проф. М. О. Шехонін).

Головним містобудівним підсумком запропонованих змін, став пошук ділянок, які повинні були залучити для будівництва готелів нові міські райони та головні транспортні магістралі міста. Це дозволило б розосередити ту скупченість готелів, яка спостерігалася в кварталах вулиць: Воровського (Хрещатик), Леніна (Б. Хмельницького), Короленка (Володимирська) і

бульвару Шевченка та дало б можливість переформатувати й отримати якісно нове архітектурно-планувальне зонування території центра Києва.

Не зважаючи на наявність багатьох соціально-економічних чинників та несприятливої геополітичної ситуації, які не дозволили повною мірою розкрити увесь потенціал, що був закладений в структурі дореволюційного готельного господарства. Та попри те, що запропонований київськими архітекторами стратегічний план розвитку готельного господарства міста не був реалізований (за сім років не побудовано жодного готелю), цей етап у розвитку готельного господарства Києва назавжди залишиться прикладом першого еволюційного та системного переформатування київських готелів під новітні стандарти стилістичного та функціонально-планувального характеру.

Список використаних джерел:

1. Фрумін Г. Новому Києву – зразкові готелі / Г. Фрумін. // Соціалістичний Київ. – 1934. – № 5. – С. 44.
2. Бліх М. Київ – центр чужеземного туризму / М. Бліх. // Соціалістичний Київ. – 1934. – № 7. – С. 32.
3. Лашков. Київське готельне господарство прийшло до великого занепаду / Лашков, Осипович. // За індустріалізацію і колективізацію. – 1931. – № 18. – С. 43–45.